

KIZ VE ERKEK TÜRK ÇOCUKLARI ÜZERİNDE ANTROPOMETRİK ARAŞTIRMALAR [1]

Dr. Ş. A. Kansu

Ankara Tarih, Dil, Coğrafya Fakültesi Antropoloji Profesörü

Bu tebliğimde 5-19 yaşlar arasında kız ve erkek Türk çocukları üzerinde benim ve talebelerim (Bayan Muine Atasayan, Nebile Kökçül, Naciye Çınar, Bay Melih Kınay) tarafından yapılmış olan muhtelif ve geniş miyasta ki Antropometrik tetkiklerin ancak bir hulâsasını ortaya koyacağım. 1925 yılında kurulmuş olan Türk Antropoloji enstitüsü İstanbuldaki mektep çocuklarının boy ve ağırlıkları üzerine de geniş bir anket yapmış ve bu anketin neticelerini Türk Antropoloji mecmuasının sayılarında neşretmişti. Yine 1935 yılında Türkiye Cümhuriyeti İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve Türkiye'deki 75 binden fazla kız ve erkek mektep çocukları üzerine yapılan boy ve ağırlık anketinin mevcut olduğunu ve neticelerinin neşredilmek üzere bulunduğunu burada söyleyebilirim. Benim ve talebelerimin araştırmaları 1930 dan itibaren 1) İstanbul, 2) Ankara, 3) Anadolu'nun muhtelif vilâyetleri ve 4) Köylü çocukları üzerine olmuştur. Bu araştırmalarda muhtelif görüşlerden birçok metrik ölçüler ve descriptif karakterler tesbit edilmiştir. Fakat bu tebliğde ancak bu muhtelif serilerden tevhit ve terkip edilebilen ölçülerin ve karakterlerin genel neticelerini kız ve erkeklerin sıralanan yaş grupları arasındaki farkları ve muhtelif yaşlara ait umumî vasatileri gözden geçireceğiz. Bu maksatla bir seri takip edecek olan kısa tablolarla elde edilen neticeleri tesbite ve tefsire çalışacağız. Tetkiklerimizde esas teşkil eden çocukların kız ve erkek umumî yekûnu 2597 dir. Bunlardan 907 si kız ve 1690 ı erkek çocuktur.

Bununla beraber yukarda söylediğim muhtelif serilerin birbirine tekabül eden muhtelif metrik karakterleri birleştirildiği için herbir Karakter için kız ve erkek çocuklarının umumî yekûnları farklı

[1] Antropoloji ve Etnoloji İlimleri Arsuulusal 2 inci Kongresinde yapılan tebliğ. (Kopenhag 1—10 Ağustos 1938).

olmuştur. Bu miktarlar tablolarda gösterilecektir. İşaret edeceğim diğer bir nokta da 135 köylü çocuğunun burada mevzuubahs olmadığıdır.

Materyel tablosu

İstanbul		Ankara		Anadolu		Köylü	
Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
312	262	201	242	166	657	40	95
	158	234					
	—	200					

(1) Yaş: 12-19 — 12-18

Yaşlar

Bayan Naciye Çınar	8 - 14	8 - 14
Bayan Nebile Gölçül	7 - 12	7 - 12
Bay Melih Kınay	—	14 - 18

Şimdi sıra ile boy, ağırlık itibarile erkek ve kız çocuklarının karakteristiklerini ve yaşlara göre her iki cins arasındaki farkları kısa tablolarla izaha başlıyoruz.

Boy ve boy mukayesesi

Yaş hudutları kız ve erkekler için 7—19 dur. Bu tabloya giren kız çocuk miktarı 891 erkek çocuk miktarı 1580 dir.

Yaşı	BOY		Fark	ADET	
	Kız	Erkek		Kız	Erkek
7	1158	1168	10	67	117
8	1196	1198	2	136	193
9	1277	1259	18	65	139
10	1311	1314	3	59	162
11	1368	1351	17	46	126
12	1433	1405	28	71	155
(2) 13	1475	1452	23	93	134
14	1506	1523	17	127	197
15	1542	1600	58	118	118
16	1564	1643	79	52	117
17	1574	1644	70	45	76
18	1618	1680	62	11	38
19	1617	1638	21	1	8
			Yekûn ...	891	1580

Bu tabloya göre 11 yaşından itibaren erkek çocukların boylarının kız çocuklarının boylarını daima tecavüz ettiği görülmüyor. 11—19 yaşlar arasında ise kız çocuklarının boyları erkek çocukların boylarından fazladır. Kız ve erkek çocukları muhtelif yaşlardaki boyları arasındaki bu farkı şu şekilde de meydana çıkarabiliriz. Eğer herbir

yaş gruptaki Türk erkek çocuklarının boylarını 100 kabul edersek kız çocuklarının boyları erkek çocukların boylarına nazaran aşağıdaki nisbetlerle ifade olunmaktadır.

	Yaş	B O Y	
		Erkek	Kız
(3)	7	100	99.1
	8	100	99.9
	9	100	101.4
	10	100	99
	11	100	101.2
	12	100	102
	13	100	101.5
	14	100	98.8
	15	100	96
	16	100	95
	17	100	94
	18	100	96
	19	100	98

Kız ve erkek çocuklarında ağırlık (poids) ve ağırlık mukayesesi

(Kız çocuklarının miktarı 891, erkek çocuklarının miktarı 1580 dir. yaşlar 7 — 19 arasındadır).

	Yaş	AĞIRLIK (Klg.)		Fark
		Kız	Erkek	
(4)	7	21.59	22.19	1.10
	8	23.81	24.59	0.78
	9	25.07	26.63	1.63
	10	28.14	29.12	0.98
	11	31.97	31.22	0.75
	12	37.95	34.12	3.83
	13	41.16	38.10	3.06
	14	44.59	43.47	1.12
	15	48.75	50.70	1.95
	16	52.67	52.64	0.03
	17	56.32	57.28	0.96
	18	57.07	61.55	4.48
	19	60	59.25	0.75

Bu tabloya göre 7-10 yaşlar arasındaki erkek çocukların kız çocuklarına nazaran kiloca biraz fazla oldukları, 12 — 13 yaşlar arasında ise kız çocuklarının erkeklere galebe çaldıkları 14 — 18 yaşına kadar da yine erkek çocukların kız çocukların ağırlıklarına nazaran daha fazla bir ağırlık gösterdikleri tesbit olunuyor. Burada da iki cins arasındaki ağırlık farkını daha açık bir tarzda görmek için boyda olduğu gibi ağırlıkta da Türk çocuklarının her bir yaş gurupundaki ağırlıkları 100 addedersek kız çocuklarının aynı yaşta guruplarındaki ağırlıkları aşağıdaki tabloda görüleceği tarzdadır.

Yaş	Erkek çocukların ağırlığı =	Kız
7	100	98.6
8	100	96.8
9	100	94.1
10	100	96.5
11	100	102
12	100	111
(5) 13	100	108
14	100	98
15	100	96
16	100	100
17	100	98
18	100	92
19	100	101

19 yaştaki kız çocuğu 1 adet halbuki erkek çocuğu 8 adet olduğundan bu yaşa ait mukayeseyi ihtiyatla kabul etmek lâzımdır.

**Kız ve erkek çocuklar arasında büyük kulaç (grande envergure)
farkları ve mukayese tablosu**

(Kız çocukları adedi: 843 erkek çocukları adedi; 1137. Yaşlar 7—17 arasındadır.)

Yaş	Kollar açık olduğu halde ölçü almak		Fark	Adet	
	Kız	Erkek		Kız	Erkek
7	1129	1125	4	67	117
8	1177	1180	3	136	193
9	1224	1212	12	65	139
10	1236	1261	25	59	162
11	1270	1290	20	46	126
(6) 12	1351	1345	6	92	172
13	1471	1437	33	59	57
14	1504	1541	36	80	80
15	1546	1631	85	84	59
16	1594	1587	7	35	35
17	1594	1626	42	33	12
				843	1137

Bu tabloda da görüleceği üzere 7 — 17 yaşlar arasındaki kız ve erkek çocukların büyük kulaçları arasında aşikâr cinsî bir fark yoktur. Muhtelif yaş guruplarında büyük kulaç uzunluğu cinsle gayri muntazam bir rabıta göstermektedir. Bununla beraber 9—11 yaşlar arasında kızlarla erkekler arasında bu itibarla büyük bir fark vardır. Sonra yine 13—15 yaşlar arasında da her iki gurupun büyük kulaçları arasında büyük bir farkın mevcut olduğunu görüyoruz.

Oturmuş vaziyyette boy

(Kız çocuk adedi : 444, Erkek çocuk adedi : 892)

Yaş : 7 - 12 dir.

	Yaş	Kız	Erkek	Fark	Adet	
					Kız	Erkek
(7)	7	630	501	29	67	117
	8	644	640	4	136	193
	9	666	650	16	65	139
	10	689	687	2	59	162
	11	699	709	10	46	126
	12	715	738	23	71	155
						444

Oturmuş vaziyyette boy (taille assise) 444 fertlik kız serisile 892 fertlik erkek çocuk serisinde 7 — 10 kız çocuklarının büst itibarile aynı yaş guruplarına dahil erkek çocuklarından daha büyük olduklarını halbuki 11 — 12 yaşlar arasında da erkek çocukların kız çocuklarına nazaran daha uzun olduklarını göstermektedir. Kız ve erkek Türk çocuklarının yaş ölçülerine ait nisbetleri (raports) izahına geçmeden evvel adetçe ufak bir gurup üzerinde sağ elin genişliği ve sağ elin orta parmağının tam ve serbest uzunlukları hakkında yapılan ölçülerin neticelerini kaydedeceğim.

Sağ elin uzunluğu

	Yaş	Kız	Erkek	Fark	Adet	
					Kız	Erkek
(8)	12	—	67	—	—	2
	13	69	72	3	40	14
	14	74	76	2	65	8
	15	77	80	2	70	2
	16	76	78	2	32	1
	17	82	—	—	32	—
	18	83	—	—	8	—
				Yekün ..	32	27

Bu ufak tablodan 14 — 16 yaşlar arasında kız çocuklarında sağ elin genişliğini 14 — 16 yaşlarındaki erkek çocukların sağ ellerinin genişliklerinden daha az olduğu ve aradaki farkın 0.002 Mm. olduğu görölmektedir.

Yaş	Hakiki uzunluk orta parmak		Fark	Serbest uzunluk orta parmak		Fark	Adet	
	Kız	Erkek		Kız	Erkek		Kız	Erkek
12	—	82	—	—	71	—	—	2
13	90	84	6	65	68	3	40	14
14	87	91	4	71	72	1	63	8
(9) 15	91	95	4	75	76	1	70	2
16	94	101	7	76	78	2	32	1
17	94	—	—	76	—	—	32	—
18	95	—	—	79	—	—	8	—
							245	27

245 kız ve 27 erkek çocuğun sağ ellerinin orta parmaklarına ait hakiki ve serbest uzunluk ölçülerine göre hakiki uzunlukta 13—16 yaşlar arasında iki cins arasında büyük bir fark yoktur. Buna mukabil orta parmağın serbest uzunluğu 13—16 yaşlar arasında kız çocuklarında erkek çocuklarına nazaran daha kısadır. Ve sureti umumiyede yaşla beraber her iki uzunluğu da arttığı kaydedilmektedir.

Kız ve erkek çocuklarının baş karneleri

Yaş	Brakikafa		Hiper brakikafa		Ülra brakikafa		Adet	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
5						91.23	6	
6			86.61				8	
7					87.68	88.70	67	117
8					87.41	88.55	136	193
9		84.71			91.50		65	139
10				86.80	87.12		59	162
11			85.94			87.26	46	126
(10) 12	84.1			86.16			71	155
13	84.60			86.75			93	134
14	84.15		85.10	85.19			127	197
15	84.82	83.95					118	118
16	84.43			85.72			52	117
17	83.12			85.54			45	76
18						87.91	11	38
19				86.35	88.95		1	8

10 numaralı tabloda kız ve erkek Türk çocuklarının J. Deniker'in canlılardaki indice céphalique katagorilerine göre bir tasnifi tecrübe edilmiştir. Kız ve erkek çocuklarının her yaş grubu vasatilerinin kaç adet üzerinden alındığı tabloda mevcuttur. Umumi yekûn kızlar için 891, erkekler için 1594 tür. Bu tasnif tecrübesi neticesi erkek

çocuklarının daha ziyade 87—88 arasında olmak üzere Hyperbrachycéphal ve ultrabrachycéphale kategoride, Kız çocuklarının ise daha ziyade 84-88 arasında olmak üzere Brachycéphal ve ultrabrachycéphale kategori etrafında toplandıkları görülmektedir.

Kafa karineleri alınan kız ve erkek 2486 adet çocukların tasnifi diğerkategorilerine girmedikleri ve bütün bu Türk çocuklarının müfrit brachymorphe bir kafa şekli gösterdikleri çok açık görülmektedir. Brachycéphale'nin Mendel kanunlarına göre Dominan irsi bir karakter olduğu ve Türklerin de brachycéphal Alpin ırkın mümessilleri oldukları düşünülürse bu neticenin böyle çıkacağına taaccüp etmemek lâzım gelir.

Kız çocuklarının 11-17 yaşlar arasında daha ziyade brachycéphal ve erkek çocuklarının da 9-19 yaşa kadar daha ziyade Hyperbrachycéphale olduklarını bu tabloda müşahede ediyoruz. Kız ve erkek çocuk kafalarının morfolojileri arasındaki her yaş gurubuna ait cins farklarını daha iyi tebarüz ettirmek için yukarda diğerkarakterler için yaptığımız gibi burada erkek çocuklarının her bir yaş grubuna ait baş karinesini=100 addederek kızların aynı yaşta ne nisbet göstereceklerini aradık.

Kızlarla erkek çocukların baş sırası - İndice cubique mukayesesi

Yaş	Erkek	Kız
7	100	98.9
8	100	98.71
9	100	108
10	100	100.3
11	100	98.4
12	100	97.6
(11) 13	100	97.4
14	100	99.8
15	100	100.23
16	100	98.4
17	100	98.9
18	100	94.4
19	100	103

12nci tabloda Manouvrier formülüne ve yaşlara göre tesbit edilmiş olan malûm emsallerle hesap edilen indice cubique 8 - 18 yaşlar arasındaki kız ve erkek çocuklarının her bir şey grubunda ayrı ayrı hesap edilmiş ve her iki cins arasındaki farklar mukayese olunmuştur. Kız çocuklarının adetleri 823, erkek çocuklarının da 1455 dir.

Yaş	Fark		Adet		
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	
8	1230	1357	127	136	193
9	1258	1360	102	65	139
10	1274	1361	87	59	162
11	1282	1364	82	46	126
(12) 12	1299	1450	151	71	155
13	1344	1436	92	93	134
14	1419	1508	94	127	197
15	1485	1424	61	118	118
16	1424	1472	48	52	117
17	1513	1506	7	45	76
18	1645	1653	8	11	38
			Yekûn..	823	1455

Bu tabloda 8-14 yaşına kadar erkek çocuklarının kafa kapasitelerinin aynı yaş gruplarındaki kız çocuklarının kafa kapasitelerine nazaran yüksek olduğu aşikârdır. 15 yaşındaki kız çocuklarında ise aynı yaştaki erkek çocuklarına nazaran biraz daha fazladır. 16 yaşında erkek çocuklarının ki galiptir. 17 yaşında kızların 18 inci yaşta ise erkek çocukların kapasiteleri daha fazla görülmektedir.

Başın uzunluk ve genişlik kuturlarının mukayesesi
(Diametre. ant. post. mx. ve largeur mx.)

Yaş	Uzunluk				Genişlik			
			Adet				Adet	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek
5	162	—	—	6	—	148	—	6
6	165	—	—	8	—	146	—	8
7	166	164	23	72	143	147	23	72
8	166	171	17	57	145	148	17	57
9	169	165	8	59	146	151	8	58
10	169	158	8	84	142	150	8	84
11	170	171	8	75	148	150	8	75
(13) 12	174	177	31	105	147	150	31	105
13	173	169	74	115	147	152	74	115
14	174	172	103	150	150	149	103	150
15	170	178	118	103	149	148	118	103
16	177	175	52	62	148	155	52	62
17	179	179	46	22	154	155	46	22
18	182	183	11	12	152	158	11	12
19	183	181	3	8	161	159	3	8
20	181	—	—	12	—	150	—	12

Tablo 13 de kız ve erkek çocuklarında başın azamî uzunluğu ile azamî genişliği ölçülerinin 5-20 yaş grupları arasındaki vasatilerini ve her bir yaş gurubunun kız ve erkek çocuk miktarını kaydediyoruz.

**Kız ve erkek çocuklarında kulak deliği - bregma mesafesi -
auriculo - bregmatique mukayesesi**

Yaş	Kız		Erkek		Fark	Adet	
	Kız	Erkek	Kız	Erkek		Kız	Erkek
12	112	124	12	11	17		
13	120	119	1	59	57		
14	119	121	2	80	80		
15	119	122	3	84	59		
16	119	122	3	35	84		
17	119	123	4	9	12		
18	128	128	0	1	2		
			Yekûn..	279	261		

12 yaşından 18 yaşına kadar erkek çocuklarında Auriculo-bregmatique mesafenin aynı yaş gruplarındaki kız çocuklarına nazaran biraz daha fazla olduğu görûlûyor.

Kız ve erkek çocuklarında alnın endar genişliğinin mukayesesi

Yaş	Alın genişliği		Fark	Adet	
	Kız	Erkek		Kız	Erkek
12	103	104	1	11	17
13	107	106	1	59	57
14	104	107	3	80	80
15	100	109	9	84	77
16	106	109	3	35	35
17	109	109	0	33	12
18	107	110	3	8	1
				299	262

Bu mukayese tablosunda 14 yaşından itibaren kız çocuklarında frontale minima kutrunun 18 yaşına kadar gruplarda erkek çocuklarının bu yaşlardaki aynı kuturlarında nisbeten küçük olduğunu tesbit ediyoruz.

Kız ve erkek Türk çocuklarında burun karinesi - indice nasale mukayesesi

Yaş	Hiperleptorin		Leptorin		Mezorin		şamorin		Platirin		Müellif
	X - 54.59		55 - 69.9		70 - 84.9		85 - 99.9		99.9 - X		
	Kız	Erk.	Kız	Erk.	Kız	Erk.	Kız	Erk.	Kız	Erk.	
7	2	0	25	23	13	21	4	1	0	0	Bn. Nebile
8	1	1	40	43	32	38	0	0	0	0	
9	0	1	34	34	10	29	0	1	0	0	
10	1	1	13	10	4	6	0	0	0	0	
11	0	3	3	10	1	2	0	0	0	0	
12	0	0	4	9	1	0	0	0	0	0	
14	0	4	0	14	0	12	0	0	0	0	B. M. Kınay
15	0	3	0	24	0	8	0	0	0	0	
16	0	0	0	38	0	17	0	0	0	0	
17	0	3	0	38	0	12	0	1	0	0	
18	0	2	0	19	0	5	0	0	0	0	

Ankarada iki talebemin 188 kız ve 443 erkek mektep talebesi üzerine yaptıkları bir anketin neticesinde 7-18 yaşlar arasında kız ve erkek Türk çocuklarının burun karinesini yaş gruplarına göre taksimini görmüş oluyoruz. Diğer bir talebem de Ankarada (Bn. Naciye Çınar) 201 kız ve 242 erkek çocuğu üzerinde yaptığı bir ankette burun karinesi hakkında ayrıca bize şu neticeleri vermiştir.

Burun karinesi

Yaş	Kız	Adet	Erkek	Adet
8	69.90	46	69.31	53
9	61.67	13	65.66	15
10	64.9	33	67.76	61
11	63.49	33	66.85	36
12	65.72	40	65.10	41
13	64.38	19	68.17	19
14	64.7	17	66.64	17
		201		243

Bu anket neticesinde diğeri gibi kız ve erkek Türk çocuklarının leptorin yani ince uzun burunlu olduklarını tesbit ediyoruz.

Kız ve erkek çocuklarında yüz karinesi indice faciale mukayesesi

Yaş	Hiperöriprosop X-78.9		Öriprosop 79.0-83.9		Mesoprosop 84.0-87.9		Leptoprosop 88-92.9		Hiperleptoprosop 93-X			
	Ad.	Kız	Ad.	Erk.	Kız	Erk.	Kız	Erkek	Kız	Erkek		
7	44	11	45	17	11	20	15	7	6	1	1	—
8	73	12	83	32	29	34	16	17	15	0	1	—
9	44	17	65	22	16	27	10	13	1	3	0	0
10	18	3	17	5	3	4	5	6	7	2	0	0
11	4	1	15	5	1	4	2	6	0	0	0	0
12	5	0	9	3	0	3	3	2	1	1	0	0
14			30	1		3		5		6		15
15			35	2		6		8		10		9
16			55	4		10		9		20		12
17			54	1		13		12		15		13
18			26	0		6		8		6		6

Bu tabloda talebelerimden Bayan Nebile Kökçöl ile Bay Melih Kınayın 188 kız ve 443 erkek çocuk üzerindeki yapmış oldukları bir anketin neticesi olarak yüz karinesinin 7-12 yaşlar arasındaki taksimini görüyoruz.

Yine diğeri bir talebem Bayan Naciye Çınarın 201 kız ve 242 erkek çocuk üzerinde yaptığı ankette yüz karinesinin yaş gruplarına göre aşağıdaki şekilde vasatiler elde ettiğini göreceğiz.

Yüz karinesi

Yaş	Adet			
	Kız	Erkek	Kız	Erkek
8	80.61	81	46	53
9	85.12	84.25	13	15
10	84.40	84.35	33	61
11	85.53	84.79	33	36
12	83.53	84.23	40	41
13	85.03	88.21	19	19
14	89.68	84.62	17	17
			201	242

Bu tetkike göre 8 yaşındaki kız çocuklar geniş yüzlü = Euryprosop ve 8 yaşındaki erkek çocuklar da keza Euryprosopdurlar. 9 yaşındaki kız çocukları dar yüzlü = Leptoprosop ve aynı yaştaki erkek çocuklar orta yüzlü = mesoprosop turlar. 10, 11, 12 yaşındaki kız ve erkek çocukları mesoprosop ve 13-14 yaşındaki kız çocukları Leptoprosop 13 yaşındaki erkekler Leptoprosop ve 14 yaşındakiler ise mesoprosopturlar.

Nafi Atuf Kansu:

şakirtlerimizin nümayi bedenisi. Bursa mekteplerinde 125 kız ile 156 erkek çocuk neşvünemasını tetkik. Muallim mecmuası sayı 11. İstanbul 1917.

Türk Antropoloji mecmuası:

şayı, 2, 3, 4 İstanbul 1926-1928. İstanbuldaki Türk, Rum, Ermeni ve Musevi çocuklarının neşvünemaları üzerine tetkikler.

şevket Aziz Kansu:

Antropometri tetkikleri için Rehber. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti neşriyatından. No. 46, Ankara 1937.

